

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาถึงการใช้การสอนแบบเน้นเนื้อหาพร้อมกับอีเลิร์นนิ่งเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดนำเสนองานภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาการท่องเที่ยว สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาฯ เชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 การสอนแบบเน้นเนื้อหาพร้อมกับอีเลิร์นนิ่ง

- 2.1.1 แนวคิดและหลักการของการสอนแบบเน้นเนื้อหา
- 2.1.2 แนวทางการสอนแบบเน้นเนื้อหา
- 2.1.3 ลักษณะของกิจกรรมแบบเน้นเนื้อหา
- 2.1.4 การสอนแบบเน้นเนื้อหาพร้อมกับอีเลิร์นนิ่ง
- 2.1.5 ประโยชน์ของการสอนแบบเน้นเนื้อหา

2.2 ความสามารถในการพูดนำเสนองานภาษาอังกฤษ

- 2.2.1 ความหมายของการพูดนำเสนอ
- 2.2.2 ประเภทของการพูดนำเสนอ
- 2.2.3 การจัดเนื้อเรื่องในการพูดนำเสนอ
- 2.2.4 การใช้สื่อประกอบการพูดนำเสนอ
- 2.2.5 การวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดนำเสนอ

2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 2.3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.3.2 กลวิธีการเรียนรู้
- 2.3.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.3.4 ลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.3.5 ลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.3.6 การประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การสอนแบบเน้นเนื้อหาพร้อมกับอีเลิร์นนิ่ง

2.1.1 แนวคิดและหลักการของการสอนแบบเน้นเนื้อหา

การสอนภาษาโดยใช้เนื้อหานำไปสู่การเรียนรู้ภาษาเป็นแนวการสอนที่พัฒนามาจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative language teaching) ซึ่งมีรากฐานจากแนวคิดของ Chomsky ที่เชื่อว่าคนทุกคนมีความสามารถที่จะเข้าใจภาษา (Language competence) และความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (Language performance) แต่การจะแสดงออกทางภาษาได้ ต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจภาษาก่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ Krashen (1981) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนภาษาพัฒนาความรู้ทางภาษาโดยวิธีการสองแบบ คือ การรับรู้ (Acquisition) หมายถึง การพัฒนาความรู้ในภาษาเป้าหมายแบบไม่รู้ตัว และการเรียนรู้ (Learning) เป็นการเรียนโครงสร้างทางไวยากรณ์แบบรู้ตัวจากการสอนของผู้สอน แต่การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ภาษาได้ดีนั้นผู้เรียนต้องใช้ภาษาเป้าหมายเพื่อการสื่อสารในบริบททางสังคมและทางวิชาการที่มีความหมาย (Snow, Met and Genesee, 1989, pp. 23, 201-217) และต้องได้รับตัวป้อนทางภาษาที่เข้าใจได้ (Comprehensible input) อย่างเพียงพอ (Krashen & Biber, 1988 cited in Short, 1991) สำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับตัวป้อนที่เข้าใจได้ก็คือ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนเนื้อหาวิชา โดยใช้กลวิธีและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตัวป้อนเหล่านั้น นอกจากการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนเนื้อหาวิชาจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับการเรียนต่อในระดับสูงที่ทุกสาขาวิชาจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ (Academic English) สำหรับการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลตลอดจนพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (นันทิยา แสงสิน 2543)

Wesche (1993 อ้างในนันทิยา แสงสิน, 2543) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสอนภาษาโดยใช้เนื้อหาไปสู่การเรียนรู้ภาษา (Content-based instruction หรือ CBI) ว่าเป็นการประสานเนื้อหาเข้ากับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการศึกษาเนื้อหาพร้อมกับการพัฒนาภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ กล่าวคือ ผู้สอนที่ใช้แนวการสอนแบบนี้จะฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจสาระของเนื้อหาใหม่ทั้งจากการทำงานเป็นคู่หรือกลุ่มเพื่ออภิปรายประเด็นสำคัญ หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาและฝึกฝนภาษาไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้สอนจะฝึกกลวิธีเรียนภาษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจความหมายของภาษา และผู้เรียนสามารถนำกลวิธีนี้

ไปใช้ในการศึกษาดด้วยตนเองหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดไป ทั้งนี้ผู้สอนที่ใช้แนวการสอนดังกล่าวเห็นว่าไม่ควรใช้เนื้อหาเป็นแบบฝึกหัดทางภาษา แต่ควรฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจสาระของเนื้อหา โดยผู้สอนจะใช้เนื้อหากำหนดรูปแบบของภาษา (Form) หน้าที่ของภาษา (Function) บทเรียน และทักษะย่อย (Sub-skills) ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้เพื่อที่จะเข้าใจสาระของเนื้อหาและกิจกรรมได้ นอกจากนี้ การใช้เนื้อหานำไปสู่การสอนจะทำให้ผู้สอนสามารถสร้างบทเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงได้มากที่สุด แต่ผู้สอนต้องเข้าใจการสอนแบบบูรณาการหรือทักษะสัมพันธ์ ตลอดจนเข้าใจเนื้อหาและสามารถจัดลำดับเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

นอกจากการสอนโดยใช้เนื้อหานำไปสู่การเรียนรู้ภาษาจะได้รับการพัฒนาขึ้นโดยยึดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1982) ในเรื่องสมมติฐานเกี่ยวกับตัวป้อน (The input hypothesis) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า คนจะเรียนรู้ภาษาได้ก็ต่อเมื่อได้รับตัวป้อนที่เข้าใจได้ (Comprehensible input) อย่างเพียงพอ และการที่ผู้เรียนจะมีความรู้เพิ่มขึ้น ตัวป้อนจะต้องมีความยากกว่าระดับความรู้เดิมของผู้เรียนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ($i+1$) นั้น ยังมีอีกสมมติฐานหนึ่งที่เกี่ยวข้อง นั่นคือสมมติฐานที่เกี่ยวกับผลิตผลทางภาษาที่เข้าใจได้ (Comprehensible output) ซึ่งนำเสนอโดย Swain (1995) ซึ่งกล่าวว่า การที่ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาในการสื่อสารได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการผลิตภาษา นั่นคือผู้เรียนไม่เฉพาะที่จะรับตัวป้อนที่เข้าใจได้เท่านั้น ผู้เรียนยังจะต้องสามารถถ่ายทอดความคิดที่เป็นที่เข้าใจได้ออกมาอย่างชัดเจน เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมอีกด้วย นอกจากนี้ การสอนโดยใช้เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ภาษานี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทั้งการรับตัวป้อนที่เข้าใจได้ และได้ฝึกและพัฒนาการผลิตภาษาที่เหมาะสมจากการเรียนเนื้อหาและภาษาไปพร้อมๆกัน

2.1.2 แนวทางการสอนแบบเน้นเนื้อหา

Brinton, Snow and Wesch (2003) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในห้องเรียนที่ใช้แนวการสอนภาษาโดยใช้เนื้อหานำไปสู่การเรียนรู้ภาษาว่า ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้ป้อนข้อมูลที่ทำหน้าที่ควบคุมการเรียนรู้ไปเป็นผู้สอบถาม ผู้สร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศในการเรียน ผู้สังเกตการณ์ ผู้อำนวยความสะดวกและคอยดูแลเปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นผู้ซักถามเพื่อหาความรู้ ส่วนผู้เรียนจะเป็นผู้กระทำกิจกรรมการสื่อสารต่างๆ เพื่อฝึกทักษะทางการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทักษะทางการฟัง พูด อ่านและเขียน รวมทั้งเป็นผู้ใช้ทักษะการเรียนรู้ต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ด้วย

ในการเรียนการสอนภาษาที่สอง มีวิธีการสอนภาษาโดยใช้เนื้อหานำไปสู่การเรียนรู้ภาษาอยู่ 3 รูปแบบที่นิยมนำไปใช้ คือ

1. การสอนภาษาโดยใช้เรื่องราว (Theme-based Instruction) เป็นรูปแบบการสอนภาษาที่ใช้เรื่องราวที่ผู้เรียนสนใจเป็นเนื้อหาในการเรียนการสอนและพัฒนาภาษาเป้าหมาย โดยมุ่งสอนภาษามากกว่าสอนเนื้อหา การสอนจึงมีการบูรณาการทักษะทั้งสี่ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในการเรียนเสียง ศัพท์ โครงสร้างของภาษา และวัฒนธรรม จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนแบบนี้ คือช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ โดยผ่านเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจและเกี่ยวข้องกับผู้เรียน ดังนั้น เรื่องราวที่ใช้เป็นเนื้อหาในการสอนแบบนี้ผู้สอนต้องสร้างขึ้นโดยยึดหลักสูตรของโรงเรียน ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอาจเป็นเรื่องราวหลายๆ เรื่อง หรือเรื่องเดียวแต่เจาะลึกในรายละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ เนื้อหาดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องทำ เพราะฉะนั้น กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลายและจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่อง

2. การสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหา (Sheltered Instruction) เป็นรูปแบบการสอนภาษาที่จัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง แยกจากผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งหรือเจ้าของภาษา วิธีนี้นิยมใช้สอนผู้เรียนภาษาที่สองระดับกลางเพราะความสามารถทางภาษายังไม่พัฒนาทัดเทียมกับผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษา ดังนั้นผู้สอนจึงต้องใช้เทคนิควิธีต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่เข้าใจได้ เช่น การปรับระดับภาษาของคำหรือเอกสารประกอบการเรียนเนื้อหาและการบรรยาย การใช้ภาษาท่าทางและโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ในการสอนศัพท์ใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดรวบยอดในเนื้อหาวิชานั้นๆ

3. การสอนภาษาที่ประสานเนื้อหาภาษาเข้ากับเนื้อหาวิชา (Adjunct Language Instruction) เป็นรูปแบบการสอนที่ผู้เรียนเรียนเนื้อหาวิชาในห้องเรียนภาษา สาเหตุที่นำเนื้อหาวิชามาสอนในห้องเรียนภาษาเพราะเนื้อหาวิชานั้นผู้เรียนต้องการเรียน หลักสูตรของรูปแบบการสอนดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนภาษาและผู้สอนเนื้อหา โดยทั้งสองฝ่ายต้องตกลงและยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้เรียนในชั้นเรียนแบบนี้เป็นทั้งผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษาและผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ การเรียนการสอนในรูปแบบนี้ผู้สอนจะใช้เนื้อหาวิชาร่วมกัน แต่จุดเน้นของการสอนจะแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้สอนภาษาอังกฤษจะเน้นแต่ทักษะทางภาษา เช่น ทักษะการพูดหรือการเขียนในเชิงวิชาการ ในขณะที่ผู้สอนเนื้อหาจะมุ่งสอนความคิดรวบยอดทางวิชาการเท่านั้น โดยปกติผู้เรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบนี้จะเป็นผู้เรียนภาษาที่สองที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษมากเพียงพอที่จะสามารถเรียนเนื้อหาพร้อมกับผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษาได้ (นันทยา แสงสิน, 2543)

สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษของนักศึกษาแผนกวิชาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาชีพที่มีความรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับพอใช้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่ออนาคตในการประกอบอาชีพของคณนั้น น่าจะเหมาะกับแนวการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหา (Sheltered Instruction) เพราะวิธีการสอนนี้เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมกับการเรียนภาษา และเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนที่อ่อนภาษาอังกฤษสามารถเรียนรู้และเข้าใจภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้นด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ขั้นตอนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหาที่ Short (1991) ได้แนะนำไว้ว่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาได้อย่างเต็มที่ ขั้นตอนการสอนดังกล่าวมีดังนี้

1. ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงความรู้เดิมด้านเนื้อหาว่า ผู้เรียนมีความรู้อะไรบ้าง ใช้วิธีอภิปราย ชักถามเกี่ยวกับหัวข้อ หรือเกมก่อนเรียน
2. ขั้นนำเสนอ (Presentation) เป็นขั้นที่ผู้สอน สอนทบทวนคำศัพท์เดิม สอนศัพท์ใหม่ที่ปรากฏในเรื่องราว ให้โครงสร้างเนื้อหาที่สำคัญให้ผู้เรียนอธิบายรายละเอียดจากสิ่งที่ได้ศึกษามา
3. ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นที่ผู้เรียนออกฝึกปฏิบัติหาความรู้ โดยออกฝึกงานนอกสถานที่เพื่อฝึกการใช้ภาษาและเก็บสาระสำคัญจากสิ่งที่ลงไปปฏิบัติ
4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้ (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ออกไปฝึกใช้ในสถานที่ใหม่หรือทำงานชิ้นใหม่ตามที่ได้รับมอบหมาย
5. ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นของการประเมินผล ผู้เรียนจะประมวลความรู้ที่เรียนและฝึกอภิปรายและสร้างสถานการณ์โดยการพูดหรืออภิปราย

2.1.3 ลักษณะของกิจกรรมแบบเน้นเนื้อหา

Brinton (2003) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเน้นเนื้อหานั้นเป็นแนวการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Instruction) กล่าวคือ เป็นแนวการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมไปถึงการคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้ นันทิยา แสงสิน (2543) จึงนำเสนอกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนแบบเน้นเนื้อหาได้ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือและกลวิธีการเรียนเป็นกลุ่มแบบอื่นๆ (Cooperative learning and other grouping strategies) ได้แก่ การเรียนแบบเป็นกลุ่ม การเรียนเป็นคู่ และการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนผ่านพ้นอุปสรรคในการเรียนเนื้อหาวิชาที่ยากและซับซ้อนได้

เนื่องจากผู้เรียนจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ผู้เรียนจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ หรือความสามารถในการใช้ภาษา

2. กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือกิจกรรมที่มุ่งปฏิบัติ (Experiential or Task-based learning) เป็นกิจกรรมที่จะมีการจัดสภาพแวดล้อมที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านความคิด กลวิธีในการเรียนและการใช้ภาษาเชิงวิชาการในงานของวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งการเรียนรู้ภาษาจะเน้นประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้ในชีวิตจริงทั้งหมด (Whole language approach)

3. กิจกรรมที่ส่งเสริมกลวิธีการคิด การแก้ปัญหา และทักษะการเรียนรู้ (Strategies to promote thinking, problem-solving and study skills) กลวิธีทั้ง 3 แบบที่กล่าวมาต่างเกี่ยวข้องกับ การคิดและการแก้ปัญหา ดังนั้นถ้าผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้กลวิธีเหล่านี้ ผู้เรียนจะกลายเป็นผู้ที่พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

นอกจากกิจกรรมข้างต้นแล้ว Brinton (2003) ยังได้นำเสนอกิจกรรมสำหรับห้องเรียนที่ใช้การสอนแบบเน้นเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information gap activity) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนเป็นคู่ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รับข้อมูลเพียงบางส่วน แต่สามารถหาข้อมูลให้ครบได้ โดยการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคู่ของตน

2. กิจกรรมการเรียนรู้แบบต่อภาพ (Jigsaw activity) เป็นกิจกรรมที่เริ่มด้วยการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) หลายๆ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาข้อมูลแต่ละส่วน และเมื่อศึกษาข้อมูลดังกล่าวจนเชี่ยวชาญแล้ว ผู้สอนจะทำการแบ่งกลุ่มใหม่อีกครั้งโดยให้แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มาจากต่างกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนจะทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และรายงานให้เพื่อนในชั้นฟัง

3. กิจกรรมการใช้ผังกราฟิก (Graphic organizers activity) เป็นการใช้แผนภาพ แผนผัง ตาราง ฯลฯ มาช่วยในการจัดการข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ หรือจดจำ การนำกิจกรรมนี้ไปใช้ใน ห้องเรียนสามารถทำได้สองรูปแบบคือ ผู้สอนใช้ผังกราฟิกในการสอนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ หรือผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนใช้ผังกราฟิกในการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

4. กิจกรรมการอภิปรายและการโต้เถียง (Discussion and debate activity) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในหัวข้อที่เรียน

5. กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ (Role-play activity) เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงบทบาทตามความคิดของตน

6. กิจกรรมการสำรวจ (Survey Tasks) เป็นกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำการสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งของบุคคลทั่วไป แล้วนำผลที่ได้มาเสนอให้เพื่อนฟัง

7. กิจกรรมการเขียนอย่างเป็นขั้นตอน (Process writing activity) เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนในหัวข้อที่กำหนดประมาณสองถึงสามครั้ง โดยแต่ละครั้งผู้เรียนต้องทำการปรับการเขียนของตนให้สอดคล้องกับความเห็นของผู้สอนและเพื่อน

8. กิจกรรมการจัดลำดับ (Sequencing activity) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องทำการจัดลำดับเหตุการณ์หรือข้อมูลให้ถูกต้อง เหมาะสำหรับการสอนอ่านและฟัง

9. กิจกรรมการจัดลำดับความสำคัญ (Ranking activity) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อที่กำหนด แล้วนำเสนอให้เพื่อนในชั้นฟัง

นอกจากนี้ Rosen and Sasser (1997) และ Richard-Amato (1988) ได้ให้หลักและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

1. ต้องสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นมิตร เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการซักถามเพื่อขอความกระจ่างในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ หรือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะตอบคำถามเพื่อแสดงความเข้าใจในสิ่งที่เรียน ทั้งนี้ผู้สอนต้องพยายามโต้ตอบผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมั่นใจว่าเพื่อนร่วมชั้นจะไม่ล้อเลียนหรือเยาะเย้ยหากเขาใช้ภาษาผิดพลาด อีกทั้งยังก่อให้เกิดบรรยากาศของความเชื่อมั่นและยอมรับซึ่งกันและกันด้วย

2. วางแผนบทเรียนให้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเช่น ให้เล่าประสบการณ์ของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อนๆ เป็นต้น

3. ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาจากสื่อต่างๆ ที่ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง กล่าวคือนอกจากเนื้อหาในตำราแล้ว ผู้สอนควรจัดหาสื่ออื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็น สัมผัส หรือทดลองใช้สื่อสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดได้มากและง่ายขึ้น

4. ผู้สอนควรสอนกลวิธีการอ่านแบบต่างๆ เช่น การทำแผนภูมิ แผนผัง และการจัดลำดับข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดประเภทของคำศัพท์ใหม่ๆ และสร้างความคิดรวบยอดได้ดียิ่งขึ้น

5. ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างและทำการศึกษาวิธีการต่างๆ บ่อยๆ กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องให้พื้นความรู้ทั้งทางพุทธิปัญญาและทางภาษาแก่ผู้เรียนไปพร้อมๆ กัน เช่น การสอนศัพท์ที่เป็นนามธรรมนั้นผู้สอนควรจะใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และให้เวลาผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับความคิดรวบยอดหนึ่งก่อนไปสู่ความคิดรวบยอดอื่น

6. กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนจะต้องก่อให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่ม เนื่องจากการที่ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเป้าหมายในการเรียนรู้ ความหมายในเนื้อหาของบทเรียน อีกทั้งผู้เรียนยังได้ประโยชน์จากบรรยากาศที่เป็นมิตรคือไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้สอนโดยตรง นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาเป้าหมายในการตั้งคำถามหรือ แสดงความคิดเห็นของตนเองระหว่างที่ทำงานกลุ่มด้วย

7. กิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนสามารถเลือกทำได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งงานกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย งานคู่หรืองานเดี่ยว ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม

8. ผู้สอนต้องปรับระดับภาษาในการพูดหรือการบรรยาย โดยพูดให้ช้าลงเล็กน้อย หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาเฉพาะถิ่น และควบคุมประโยคที่พูดให้กระชับและเข้าใจง่าย สำหรับการสอน คำศัพท์นั้น ผู้สอนต้องเลือกใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเพื่อสื่อความหมายของคำศัพท์ให้ผู้เรียน เข้าใจได้

9. ผู้สอนควรยอมให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่หนึ่งในการสื่อสารได้บ้างในกรณีที่จำเป็น เช่น เมื่อผู้เรียนไม่ทราบคำศัพท์ที่ต้องการสื่อสาร

10. ผู้สอนต้องใช้คำถามที่เหมาะสมในการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนเป็นระยะๆ และต้องใช้เวลาผู้เรียนพอสมควร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดคำตอบและเลือกใช้คำศัพท์ รวมทั้ง โครงสร้างทางภาษาได้อย่างเหมาะสม หากผู้เรียนพูดผิด ควรแก้ไขด้วยการพูดประโยคนั้นแบบ ถูกต้องและให้ผู้เรียนพูดตามอีกครั้ง

11. ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนโดยการให้ความรู้พื้นฐานหรือขยาย ความรู้เดิมของผู้เรียน การให้พื้นความรู้ในห้องเรียนที่ใช้การสอนแบบเน้นเนื้อหาจะอยู่ในรูปของ การให้คำแนะนำหรือแนะแนวทาง การเป็นแบบอย่าง และการฝึกฝนกระบวนการรวมถึงกลวิธีที่ใช้ ในการเรียนรายวิชาต่างๆ เช่นการอ่านตำรา การจดบันทึกการบรรยาย ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ได้

12. ผู้สอนต้องเน้นที่ความคิดรวบยอดหลักและสร้างบริบทให้แก่ความคิดรวบยอดนั้น กล่าวคือ ผู้สอนต้องสร้างความเชื่อมโยงของระหว่างความคิดรวบยอดต่างๆ ในเนื้อหาที่เรียนนั้น

2.1.4 การสอนแบบเน้นเนื้อหาร่วมกับอีเลิร์นนิ่ง

อีเลิร์นนิ่ง (E-Learning or Electronic-Learning) หรือ การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการดำเนินการศึกษาหรือการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ หรือดิจิทัล เพื่อสนองตอบความต้องการการศึกษาที่ไร้พรมแดน ไร้เงื่อนไขของเวลา และสถานที่ เป็นการจัดให้มีการศึกษา สอนองตอบต่อความต้องการของเอกัตบุคคล รวมทั้งการศึกษาโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นการศึกษา ในสถานที่ ในห้องเรียน ที่บ้าน หรือที่ไหนๆ ก็ได้ โดยใช้คอมพิวเตอร์แบบ Stand Alone หรือ

Network, Intranet หรือ Internet ตามความจำเป็นและเหมาะสม (ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และคณะ, 2546)

ทั้งนี้ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (ออนไลน์) ทั้งหมด การเรียนที่ผสมผสานระหว่างกิจกรรมที่ต้องออนไลน์ (ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์) และออฟไลน์ การเรียนที่ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบที่หลากหลาย การเรียนที่ใช้เว็บเป็นหลัก และใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ประกอบ การเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดีรอม เป็นหลัก การเรียนทางไกลที่ส่งผ่านกล้องวิดีโอ และในส่วนของหลักสูตรในระบบการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เว็บเป็นหลัก สามารถแบ่งตามลักษณะการใช้เว็บในหลักสูตรนั้นๆ ได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. เว็บคอร์ส (Web courses) เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระและการเรียนการสอนเผยแพร่บนเว็บ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนที่จะเข้าศึกษาเมื่อใดก็ได้ มีผู้ลงทะเบียนเป็นจำนวนมาก มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้สอนน้อยหรืออาจไม่มีเลย ลักษณะเช่นนี้ มักพบกับหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาเนื้อหาและส่งผ่านเว็บ
2. เว็บเสริมหลักสูตร (Web enhanced course) เป็นเว็บที่สอนควบคู่กับการเรียนในห้องเรียน เป็นเว็บที่ค่อนข้างมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนพอสมควร มักประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนปกติอยู่แล้ว
3. หลักสูตรเว็บเป็นศูนย์กลาง (Web centric course) เป็นการเรียนที่ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งหมดและเป็นเว็บที่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนรวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้สอน

นอกจากนี้ สำหรับการนำอีเลิร์นนิ่งไปใช้ประกอบกับการเรียนการสอน ธนอมพร (ต้นพิพัฒน์) เลหาจรัสแสง (2545) ได้นำเสนอแนวคิดไว้ว่าสามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. สื่อเสริม (Supplementary) หมายถึง การนำอีเลิร์นนิ่งไปใช้ในลักษณะสื่อเสริม กล่าวคือ นอกจากเนื้อหาที่ปรากฏในลักษณะอีเลิร์นนิ่งแล้ว ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเนื้อหาเดียวกันนี้ในลักษณะอื่นๆ เช่น จากเอกสารประกอบการสอน ฯลฯ การใช้อีเลิร์นนิ่งเป็นเพียงความต้องการจัดหาทางเลือกอีกทางหนึ่งของผู้สอนสำหรับผู้เรียนในการเข้าถึงเนื้อหาเพิ่มเติมเท่านั้น
2. สื่อเติม (Complementary) หมายถึง การนำอีเลิร์นนิ่งไปใช้ในลักษณะเพิ่มเติมจากวิธีการสอนในลักษณะอื่นๆ เช่น นอกจากการบรรยายในห้องเรียน ผู้สอนยังออกแบบเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมจากอีเลิร์นนิ่งได้

3. สื่อหลัก (Comprehensive Replacement) หมายถึง การนำสื่ออื่นไปใช้ในลักษณะแทนที่การบรรยายในห้องเรียน ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาทั้งหมดออนไลน์

ศุภชัย สุชนะนรินทร์และกรรณก วงศ์พานิช (2545) ได้นำเสนอข้อดีในการใช้สื่ออื่นนั้นไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนบางคนไม่กล้าที่จะถามข้อข้องใจ แสดงความเห็น หรือตอบคำถามในชั้นเรียน แต่เมื่อเป็นการเรียนที่เปรียบเสมือนได้เรียนตัวต่อตัวกับผู้สอน นักเรียนเหล่านั้นจะเกิดความกล้าในการซักถาม แสดงความเห็น หรือตอบคำถามมากขึ้น
 2. เป็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ไม่น่าเบื่อ และสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้อย่างถ่องแท้ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับกรอบแบบบทเรียน และการใช้เทคนิคต่างๆ ให้เหมาะสม
 3. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนต้องพยายามทำความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองพร้อมๆ ไปกับข้อมูลหรือแบบเรียนที่มีในคอมพิวเตอร์ กรอบกับสามารถเรียนซ้ำได้มากเท่าที่ต้องการ
 4. สะดวกสบาย จะเรียนเมื่อไร หรือที่ไหนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้เรียน
 5. ประหยัดเวลาและค่าเดินทาง เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้จากคอมพิวเตอร์ที่บ้านของตนเอง
 6. สามารถค้นข้อมูลเพิ่มเติมด้วยไฮเปอร์ลิงก์ได้ทันที
 7. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามศักยภาพของตัวเอง
 8. ทำให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เครื่องมือช่วยเหลือที่ผู้ออกแบบบทเรียนแทรกไว้ในบทเรียนนั้นๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถในการค้นหาคำตอบของผู้เรียนได้ด้วย
 9. ส่งเสริมผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
 10. สร้างความรับผิดชอบและความมั่นใจในตัวเองให้กับผู้เรียน
- สำหรับประโยชน์ของการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสอนแบบเน้นเนื้อหา โดยเฉพาะ

แนวการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหานั้น Butler-Pascoe and Wiburg (2003) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างสะดวก สบาย ส่วนในการนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย คอมพิวเตอร์ก็ช่วยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานได้สวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยของ Morioka, Takakura and Ushida (2008) ซึ่งได้ทำการพัฒนาสื่อการสอน บนเว็บสำหรับการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบเน้นเนื้อหาในระดับต่างๆ พบว่า การนำสื่อการสอนบนเว็บมาช่วยในการสอนแบบเน้นเนื้อหานั้นทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจมากขึ้น และทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและ

เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้นและผู้เรียนก็พึงพอใจในวิธีการสอนรูปแบบนี้มาก

ในการวิจัยครั้งนี้การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของสื่อเดิมสำหรับการสอนเนื้อหาการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้ทบทวนความรู้ด้านเนื้อหาเมื่ออยู่นอกห้องเรียน และเป็นสื่อหลักสำหรับการสอนเทคนิค วิธีการพูดนำเสนองานภาษาอังกฤษในชั้นนำเสนอ น่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาได้ เพราะ การเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและตัดสินใจว่าจะเรียนหัวข้อไหนเมื่อไร ด้วยตนเอง นอกจากนี้ความหลากหลายของการนำเสนอข้อมูลยังทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ และตอบสนองต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาในยุคปัจจุบันด้วย

2.1.5 ประโยชน์ของการสอนแบบเน้นเนื้อหา

ในระดับสากล Stoller (1997) ได้สรุปข้อดีของการใช้การสอนแบบเน้นเนื้อหาไว้ดังนี้

1. เนื้อหาและสื่อการสอนที่ถูกปรับและพัฒนาโดยยึดหัวข้อเป็นหลักนั้น ง่ายต่อการจำและการเรียนรู้
2. การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันและมีความหมายจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและดียิ่งขึ้น
3. เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจและความสนใจในการเรียน ก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดี และจดจำข้อมูลต่างๆ ได้อย่างละเอียด
4. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง เมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมหรืองานที่ซับซ้อนขึ้น นอกจากนั้นผู้เรียนยังรู้สึกผ่อนคลายเหมือนไม่ได้อยู่ในชั้นเรียนภาษา เพราะชั้นเรียนแบบเน้นเนื้อหาไม่ได้เน้นกฎเกณฑ์ทางภาษา หรือจำกัดเวลาในการเรียนเนื้อหามากเกินไป

สำหรับในประเทศไทย สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (2541, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเน้นเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนจะได้พัฒนาทั้งทักษะทางภาษาและกลวิธีการเรียนไปใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จากข้อมูลที่หลากหลายเพื่อเตรียมการสอบเข้ามหาวิทยาลัยหรือสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อได้ดียิ่งขึ้น
2. ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางภาษาเชิงวิชาการและทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
3. ผู้เรียนจะเป็นผู้คิดเป็น วิพากษ์ วิจัยเป็น และพร้อมที่จะใช้สมรรถนะทางภาษาและกลวิธีการเรียน เพื่อแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องอันจะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต

2.2 ความสามารถในการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ

2.2.1 ความหมายของการพูดนำเสนอ

การพูดนำเสนอในระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นการพูดนำเสนอทางวิชาการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ หรือนำเสนอข้อเท็จจริง จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีผู้ให้ความหมายการพูดนำเสนอ ไว้ว่า เป็นการพูดอย่างเป็นทางการ เพื่อนำเสนอความคิดหรือข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีการที่ชัดเจนและมีแบบแผนให้กับบุคคลเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม โดยลักษณะของการสื่อสารมีทั้งวัจนะและอวัจนะภาษา มีการนำสื่อเข้ามาช่วย และนำเสนอโดยมีเป้าหมายให้เหมาะกับลักษณะและความต้องการของผู้ฟัง (Essberger, 1997 และ Cotton, 2002)

ด้านนักการศึกษาไทยก็ให้ความหมายของการพูดนำเสนอไว้ใกล้เคียงกัน ดังที่ พชร บัวเพียร (2536) รุท ประวัง (2549) และ สุทธิดา อักษรพิศาลบุลย์ (2548) กล่าวไว้ว่า การพูดนำเสนอเป็นการพูดเพื่อเสนอเนื้อหา สารระ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น รวมทั้งข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางด้านวิชาการให้แก่ผู้ฟังที่เป็นบุคคลเป้าหมายได้รับรู้ ยอมรับ และเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ ทั้งนี้ รุท ได้กล่าวเสริมว่าในการนำเสนออาจนำเสนอผ่านการเขียน การพูด การแสดงภาพ และอาจมีการใช้สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน น่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม สมจิต ชิวปรีชา ได้ย้ำว่า ในการพูดนำเสนอผู้พูดต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่พูดอย่างดี

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพูดนำเสนอ หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และข้อเท็จจริงทางด้านวิชาการ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ฟัง โดยผู้พูดมีการเตรียมตัวทั้งในด้านเนื้อหาที่จะนำเสนอและวิธีการนำเสนอ และยังมีการนำโสตทัศนูปกรณ์เข้ามาประกอบการพูดด้วย

2.2.2 ประเภทของการพูดนำเสนอ

สำหรับการแบ่งประเภทของการพูดนำเสนอ Monroe (1964 อ้างในสมจิต ชิวปรีชา, 2540) ได้จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การพูดแบ่งตามวัตถุประสงค์ มี 3 แบบ คือ

1.1 การพูดเพื่อให้ความรู้ เป็นการพูดอธิบาย ชี้แจง แสดงเหตุผลตามที่ผู้พูดเตรียมไว้ โดยผู้พูดจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่พูด มีการค้นคว้า เรียบเรียง อ้างอิงอย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอน จุดมุ่งหมายของการพูดแบบนี้ คือ เพื่อบอกกล่าว เล่าให้ฟัง จึงต้องพูดชี้แจง อธิบาย หรือรายงานต่อผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ความเข้าใจในสาระสำคัญครบถ้วน ถ้าผู้ฟังเกิดความสงสัยหรือไม่เข้าใจ ก็เปิดโอกาสให้ซักถามข้อข้องใจได้ โดยผู้พูดจะเป็นผู้ตอบคำถาม หรืออธิบายซ้ำในส่วนที่ผู้ฟังไม่เข้าใจใหม่อีกครั้ง

1.2 การพูดเพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวใจ เป็นการพูดเชิงชักชวนโน้มน้าว เกือบกล่อม จูงใจให้ผู้ฟังเชื่อถือคล้อยตาม หรือปฏิบัติตาม วิธีการพูดในลักษณะนี้ผู้พูดต้องใส่อารมณ์ ความรู้สึก ที่จริงใจลงไปด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความเชื่ออย่างนั้น ผู้ฟังจึงจะเกิดความเชื่อถือได้ จุดมุ่งหมายของการพูดแบบนี้ คือ เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ มีความคิดเห็นคล้อยตาม ปฏิบัติตาม หรือ เปลี่ยนทัศนคติตามเป้าหมายของผู้พูด

1.3 การพูดเพื่อจรรโลงใจ เป็นการพูดชี้แจงให้เห็นคุณงามความดี ความประณีต งดงาม คุณค่าอันน่านิยม แสดงให้เห็นความน่าชื่นชมของความคิด การกระทำ วัตถุ หรือเรื่องราว อย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนความสนุกสนานเบิกบานใจ จุดมุ่งหมายของการพูดแบบนี้ คือ เพื่อให้ ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสบายใจ ฟังแล้วเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้สาระไปด้วย

2. การพูดแบ่งตามลักษณะของวิธีพูด แต่ละวิธีขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์ ความ จำเป็น และความสามารถของแต่ละบุคคล แบ่งได้ดังต่อไปนี้

2.1 การพูดแบบอ่านจากต้นฉบับ ผู้พูดจำเป็นต้องพูดจากต้นฉบับที่เขียนไว้ทั้งหมด อ่านทุกตัวอักษรจากเอกสารที่ได้เตรียมไว้ วิธีการพูดแบบนี้เหมาะสำหรับการพูดที่เป็นทางการ ใน โอกาสที่มีความสำคัญ เช่น กล่าวรายงานในที่ต่างๆ การกล่าวคำปราศรัยของบุคคลสำคัญใน โอกาสต่างๆ การกล่าวสุนทรพจน์ และบางครั้งก็เป็นการประกาศเรื่องราวสำคัญๆ ต่อสาธารณชน เป็นต้น การพูดโดยวิธีนี้มีเวลาจำกัด ต้องรักษาเวลาโดยเคร่งครัด ผู้พูดต้องมีศิลปะในการอ่านให้ น่าฟัง ทำสำเนียงให้เป็นสำเนียงพูด

2.2 การพูดแบบท่องจำ ผู้พูดจะต้องจำเนื้อความให้ได้มากที่สุดจากข้อความที่ตน เขียนไว้ เพื่อหวังว่าเมื่อเวลาพูดจะสามารถพูดได้คล่องแคล่ว ครบถ้วนทุกเนื้อความ ลักษณะสำคัญ ของการพูดโดยวิธีนี้ ผู้พูดต้องระมัดระวังการพูดให้มีสำเนียงเป็นธรรมชาติมากที่สุด ให้มีชีวิตชีวา ด้วยการแสดงออกทางสีหน้า อารมณ์ อากัปกิริยา และท่าทางให้เข้ากับบรรยากาศ สอดคล้อง กลมกลืนกับคำพูด ข้อเสียของการพูดลักษณะนี้คือ ขาดความยืดหยุ่น เพราะเป็นการพูดตามเนื้อหาที่ เตรียมท่องมา ซึ่งบางครั้งผู้พูดเองอาจจำเนื้อหาบางตอนไม่ได้ และอาจจะไม่เหมาะกับผู้ฟังและเวลา ที่กำหนด การพูดโดยวิธีนี้ส่วนใหญ่มักใช้กับการแสดงละคร ซึ่งมักจะกำหนดบทบาทไว้แล้ว หรือ การพูดในโอกาสพิเศษที่จะต้องแสดงความสามารถของผู้พูดว่า พูดได้โดยไม่ติดขัด

2.3 การพูดแบบเตรียมตัวล่วงหน้า หรือการพูดแบบมีบันทึก ผู้พูดทราบล่วงหน้าว่า จะพูดอะไร ที่ไหน เมื่อไร พูดให้ใครฟัง ในโอกาสไหน ผู้พูดจึงมีโอกาสที่จะเตรียมตัวและฝึกซ้อม มากพอ ผู้พูดจึงมีโอกาสที่จะพูดได้ดี การพูดโดยวิธีนี้ ผู้พูดสามารถส่งสารให้เข้าถึงจิตใจของผู้ฟัง ได้เต็มที่ เพราะพูดจากความเข้าใจ ภูมิความรู้ และความรู้สึกของผู้พูดเอง วิธีการพูดจากความเข้าใจ นี้ ผู้พูดต้องใช้เวลาเตรียมตัวและฝึกซ้อมมากพอ คือต้องเตรียมลำดับความคิดไว้เป็นอย่างดี ตั้งแต่วิธี

ขึ้นและลงท้ายให้เหมาะสม ไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ทุกคำพูด สามารถเตือนความจำไม่ให้เกิดการหลงหรือข้ามหัวข้อ โดยการเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่องหรือใจความหลักๆ อย่างคร่าวๆ ใส่ในกระดาษบันทึกเล็กๆ ขนาดโปสการ์ด เวลาพูดก็เพียงแต่หยิบตาเป็นครั้งคราว แล้วขยายความจากหัวข้อที่จดไว้ให้เหมาะสมกับเวลา ต่อจากนั้นทดลองพูดตั้งแต่ต้นจนจบหลายๆ ครั้ง ในแต่ละครั้งที่ทดลองซ้อมพูดนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่เหมือนกันก็ได้ แต่ควรต้องพยายามปรับปรุงการใช้ถ้อยคำสำนวนให้คมชัดยิ่งขึ้น แม้แต่ความคิดบางอย่างก็อาจคิดแปลงแก้ไข เพิ่มเติม ตัดตอนได้ ในที่สุดก็สามารถพูดออกไปได้ด้วยความเข้าใจ และเกิดความมั่นใจในการพูดขึ้นเป็นลำดับ

2.4 การพูดแบบไม่เตรียมตัวล่วงหน้า ผู้พูดไม่ได้รู้ตัวล่วงหน้ามาก่อนว่าจะพูดอะไร และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิเสธได้ ส่วนมากมักเป็นผู้ที่ชำนาญ ได้รับเชิญให้พูดเป็นเกียรติในงานสังคมต่างๆ เช่น การกล่าวอวยพร การแสดงความเห็นในการอภิปราย เป็นต้น การพูดแบบนี้ ผู้พูดจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบ มีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญ จึงจะสามารถแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างคล่องแคล่ว ชัดเจน ซึ่งทำได้โดยการระงับความตื่นเต็นตกใจ จากนั้นพยายามใช้เวลาคิดอย่างรวดเร็วว่าจะพูดแนวใด พยายามประมวลเนื้อความที่จะพูดให้มีเนื้อหาเป็นระเบียบต่อเนื่อง ชัดเจน สมเหตุสมผล ในขณะที่เดียวกันควรเตรียมหาวิธีการพูดเริ่มต้น และลงท้ายให้พร้อม

จากการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมพบว่า รุทท ประวัง (2549) ได้ทำการแบ่งประเภทการพูดไว้ 4 ประเภท คือ การพูดโดยฉับพลันหรือกะทันหัน การพูดโดยการเตรียมการมาล่วงหน้า การพูดโดยอาศัยอ่านจากต้นฉบับ และการพูดโดยวิธีท่องจำ การพูดทั้งสี่ประเภทย่อยนี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของประเภทการพูดที่แบ่งโดย Monroe ทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาถือเป็นการแบ่งประเภทการพูดนำเสนออย่างกว้างๆ แต่หากพิจารณาลงไปถึงการพูดนำเสนอทางวิชาการ ซึ่งเป็นการพูดที่ใช้กันมากในการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว จะพบว่า การพูดนำเสนอทางวิชาการจัดอยู่ในประเภทของการพูดเพื่อให้ความรู้ ซึ่งสามารถแยกย่อยได้อีก 3 รูปแบบตามแนวคิดของ วิรัช ลภีรัตนกุล (2526) และสมจิต ชีวปรีชา (2540) ได้ขยายความบางส่วนเพิ่มเติมเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การพูดบรรยาย คือการพูดแบบเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบมา หรือเรื่องราวที่ได้ยินได้ฟังมาจากผู้อื่น หรือนำมาจากหนังสือและเอกสารต่างๆ หรือจากประสบการณ์ กระบวนการพูดบรรยายแบบต่างๆ มีการจัดลำดับความคิดและเนื้อหาสาระที่ต่างกัันดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การบรรยายตามกาลเวลาที่เกิดเหตุการณ์ เป็นการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาอย่างมีระบบ เช่น เริ่มจากเหตุการณ์ในอดีตมาสู่เหตุการณ์ปัจจุบัน

1.2 การบรรยายเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเรียงลำดับความสำคัญของเหตุการณ์อย่างมีระบบ

1.3 การบรรยายถึงสาเหตุและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถทำได้ 2 แบบ คือ กล่าวถึงสาเหตุก่อน แล้วจึงอธิบายผลที่ตามมา และกล่าวถึงผลก่อน แล้วจึงวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุ

1.4 การบรรยายโดยวิเคราะห์ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้น เป็นวิธีการพูดที่ต้องวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อสรุป และชี้ให้เห็นผลดีและผลเสียของเรื่องนั้น

2. การพูดพรรณนา คือการพูดที่เน้นให้ผู้ฟังเห็นภาพตามที่ต้องการ ผู้พูดจะศึกษาเรื่องที่พูดให้เข้าใจลึกซึ้ง แล้วนำมาเรียบเรียงเพื่อจัดลำดับให้เหมาะสม โดยกล่าวลักษณะที่เด่นชัดให้ผู้ฟังเห็นภาพตามไปด้วย ลักษณะของข้อความที่ใช้ในการพรรณนามีการพูดเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมยประกอบ ให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกประทับใจ หรือความรู้สึกนึกคิดควบคู่ไปด้วย การพูดพรรณนาแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การพูดพรรณนาที่ผู้พูดมุ่งให้ผู้ฟังเห็นภาพตามที่เป็นจริง

2.2 การพูดพรรณนาที่ผู้พูดพรรณนาใส่ความรู้สึกและทัศนะส่วนตัวของตนเอง

3. การพูดอธิบาย คือการพูดให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ให้มากที่สุด วิธีการพูดนี้ผู้พูดจะมีจุดประสงค์ชัดเจน วางขั้นตอนในการอธิบายอย่างเป็นลำดับ อาจมีการใช้อุปกรณ์ประกอบการอธิบาย หรือเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถามข้อสงสัยในขณะที่มีการอธิบาย

4. การพูดแบบเสนอรายงาน คือการพูดเพื่อรายงานผลจากการอภิปราย หรือจากการสัมมนาให้สมาชิกฟัง ผู้พูดจะเตรียมจัดลำดับขั้นตอนสำคัญ เนื้อหาสาระ และรายละเอียดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อนำมาพูดให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน

5. การพูดชี้แจงแสดงเหตุผล คือการพูดที่ผู้บรรยายมุ่งให้เกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ตรงกัน ชี้ให้เห็นว่า มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ผู้พูดจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่พูดอย่างถ่องแท้ รวบรวมประเด็นสำคัญๆ อย่างครบถ้วน แล้ววางแผนขั้นตอนในการชี้แจงให้ชัดเจน อาจมีการใช้อักษร แผนภูมิ ประกอบการพูด และอาจมีการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามได้

ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้พูดจะทำการพูดแบบใด การฝึกฝน และเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จในการพูดนำเสนอ

2.2.3 การจัดเนื้อเรื่องในการพูดนำเสนอ

การพูดนำเสนอให้น่าฟังและประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้พูดจำเป็นต้องมีการจัดการข้อมูลที่มีอยู่ให้เหมาะสม เป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย โดยในการนี้มีนักการศึกษาหลายท่านอาทิ พชร บัวเพียร (2536) สมจิต ชิวปรีชา (2540) ประวิณ ฦ นกร (2550) และ สุทธิดา อักษรพิศาลบุญ (2548) ได้ให้ความเห็นว่า การนำเสนอที่ดีควรแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนเริ่มเรื่อง แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ การทักทาย กับ การเกริ่นนำ ซึ่งหมายถึง การขึ้นต้นนำเสนอและบอกเรื่องที่เสนอ โดยมีวิธีการขึ้นต้นนำเสนอที่ทำให้ผู้ฟังสนใจติดตามฟัง 8 วิธี ดังนี้

- 1.1 ขึ้นต้นแบบพาดหัวข่าว ใช้วิธีเดียวกับพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ เพื่อให้สนใจติดตามเนื้อเรื่อง โดยเอาผลมาพูดก่อน แล้วอธิบายเหตุผลภายหลัง
- 1.2 ขึ้นต้นด้วยการตั้งคำถาม เป็นคำถามแปลกๆ น่าคิด ถามผู้ฟังสักสองประโยคเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จะดำเนินต่อไปในเนื้อเรื่อง จะทำให้ผู้ฟังสงสัยและอยากฟังต่อ
- 1.3 ขึ้นต้นด้วยการทำให้ผู้ฟังสงสัย โดยไม่ต้องใช้คำถาม
- 1.4 ขึ้นต้นด้วยการอ้างคำพังเพย สุภาษิต บทกวี หรือวาทะของผู้มีชื่อเสียง ถือเป็นวิธีที่หลักแหลมชวนสนใจ แต่คำพังเพย สุภาษิต บทกวี หรือวาทะที่นำมาอ้างนั้นต้องเป็นที่รู้จัก และสามารถโยงไปสู่เรื่องที่นำเสนอได้
- 1.5 ขึ้นต้นให้สนุกสนาน จะช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจทำได้โดยการยกเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในห้องบรรยายขึ้นมาทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขัน

- 1.6 ขึ้นต้นให้สะเทือนใจ จะช่วยเร้าอารมณ์ให้ผู้ฟังสนใจมากขึ้น
- 1.7 ขึ้นต้นด้วยความสำคัญของเรื่อง จะจูงใจผู้ฟังให้สนใจเรื่องที่นำเสนอยิ่งขึ้น
- 1.8 ขึ้นต้นตามแบบพิธี ใช้สำหรับการนำเสนอเรื่องที่เป็นพิธีการ โดยต้องทำตามแบบพิธีของงานนั้นๆ เช่น การเสนอเรื่องต่อที่ประชุม

ในการขึ้นต้นนำเสนอมีข้อหลักเลียงบางประการ คือ อย่าออกตัว อย่าขอร้อง อย่าถ่อมตัว และอย่าอ้อมค้อม

ในส่วนของการบอกเรื่องที่เสนอนั้น เป็นการเกริ่นนำว่าจะพูดเรื่องอะไร บางกรณีอาจแนะนำความสำคัญของเรื่องที่จะพูดและประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับด้วยก็ได้

2. ส่วนเนื้อเรื่อง มีหลักในการนำเสนอคือ พูดเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ที่ไหน หรือ เหตุเกิดที่ไหน เมื่อเวลาใด เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และผลจะเป็นอย่างไร จากนั้นก็นำมาจัดเรียงลำดับขั้นตอนของเรื่องให้เป็นเค้าโครงนำเสนอ หรือแบบแผนการนำเสนอ โดยมีข้อควรคำนึงดังต่อไปนี้

2.1 ดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์ หรือเวลา เพื่อไม่ให้ผู้ดูวอกวนกลับไปกลับมาจนสับสน

2.2 ควรเขียนเรียบเรียงแต่ละหัวข้อในเรื่องให้สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล ควรมีหัวข้อใหญ่ตั้งแต่ 2 หัวข้อขึ้นไป ไม่ควรเกิน 5 หัวข้อ การแบ่งขั้นตอนการพูดควรแบ่งเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนต้องส่งเสริม หรือขยายกันเพื่อให้เนื้อหามีความชัดเจนและมีน้ำหนักยิ่งขึ้น

2.3 แต่ละหัวข้อสำคัญควรมีความหมายเดียว เน้นจุดมุ่งหมายเด่นๆ ของเรื่องที่พูด เพียงประเด็นเดียว

2.4 เนื้อเรื่องที่นำมาพูดควรมีสาระดี คั่นคว้ามาย่างกว้างขวาง มีหลักฐานอ้างอิง มีตัวเลขสถิติ เพื่อให้เนื้อเรื่องมีน้ำหนัก สมเหตุสมผล

2.5 ในระหว่างการพูด ควรใช้การพูดเปรียบเทียบบ้าง และมีตัวอย่างประกอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

2.6 ควรมีการใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.7 เนื้อความควรโยงประสบการณ์ใหม่ให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้ฟัง ลำดับเรื่องจากเรื่องที่เข้าใจง่ายไปสู่เรื่องที่ยากขึ้น หรือเรื่องใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว หรือจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม การดำเนินเรื่องสอดคล้องกับเวลาที่มีอยู่

3. ส่วนจบเรื่อง เป็นการเน้นหรือชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่พูด โดยการสรุปจบที่ดีจะต้องสั้น มีน้ำหนัก น่าจดจำ และประทับใจ ซึ่งวิธีการจบการนำเสนอก็มีหลายแบบ ดังนี้

3.1 จบแบบสรุปความ คือ การย่อเรื่องที่นำเสนอมาแล้วเป็นหัวข้อสั้นๆ เพื่อทบทวนให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย วิธีนี้ใช้กันมากในการสอนหรือฝึกอบรม

3.2 จบแบบฝากไปคิด คือ ทิ้งบางปัญหาไว้เป็นคำถามให้ผู้ฟังนำไปคิดเป็นการบ้าน วิธีนี้ใช้ได้ในการบรรยายสรุปกิจการ และการพูดเพื่อจูงใจ

3.3 จบแบบเฉลยปัญหา คือ ในการนำเสนอตอนต้นๆ ได้ผูกเงื่อนงำต่างๆ ไว้ให้ผู้ฟังสงสัยและติดตาม แล้วไปเปิดเผยตอนจบว่า เงื่อนงำที่ผูกไว้นั้นคืออะไร หรือมีทางออกอย่างไร วิธีนี้ใช้ได้ในการบรรยายสรุปกิจการ และการพูดเพื่อจรรโลงใจ

3.4 จบแบบจูงใจ คือ ชักชวน หรือเรียกร้อง หรือวิงวอนให้ผู้ฟังมีอารมณ์ร่วมถึงจุดสุดยอดด้วยประโยคสั้นๆ 2-3 ประโยคที่จัดลำดับเรียงกันไว้อย่างเหมาะสม วิธีนี้ใช้ได้ในการบรรยายสรุปกิจการ และการพูดเพื่อจูงใจ

3.5 จบด้วยคำคม คือ ยกคำพังเพย สุภาษิต บทกวี สำนวน หรือวาทีของบุคคลสำคัญมากแล้วเป็นการจบการนำเสนอ วิธีนี้ใช้ได้ในการบรรยายสรุปกิจการ และการพูดเพื่อจรรโลงใจ

3.6 จบด้วยการสรรเสริญสคู่คือ กล่าวสรรเสริญสคู่หรือชมกกิจการ หรือบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นำเสนอั้น วิธีนี้ใช้ได้ในการบรรยายสรุปกกิจการ และนำเสนอประวัติของกกิจการหรือบุคคลที่ควรระลึกถึง

3.7 จบด้วยคำขอ คือ ขอให้ผู้ฟังทำอะไรในเรื่องที่นำเสนอั้น เช่น ในการบรรยายสรุปกกิจการให้ผู้เยี่ยมชมฟัง อาจจบด้วยการขอให้ผู้ฟังมาเยี่ยมชมใหม่ในโอกาสหน้า

สำหรับการจบการนำเสนอที่ไม่ควรนำมาใช้ คือ

1. จบแบบพระเทศน์ เพราะการจบแบบนี้ทำให้การบรรยายที่ทำมาแล้วสิ้นค่า ผู้ฟังจะรู้สึกว่าคุณบรรยายไม่เต็มใจจะมาบรรยาย แต่ถูกขอร้องให้มาบรรยาย จึงบรรยายเพียงให้หมดเวลาไปเท่านั้นเอง

2. จบแบบผู้ดี คือ ผู้ดีจะแสดงความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ต้องขอภัยหรือขอโทษ ถ้าจะมีการผิดพลาดล่วงเกินอะไรไป

3. จบแบบไม่เข้าท่า คือ ขอมรับว่าผู้ฟังต้องทนฟังการพูดที่ไม่เข้าท่ามาจนจบ วิธีนี้จะทำให้คำพูดที่ผ่านมาไร้ค่า

4. จบแบบมกน้อย คือ หวังผลเพียงเล็กน้อย วิธีนี้ทำให้การนำเสนอหย่อนค่าลงไปไม่น้อยเช่นกัน

2.2.4 การใช้สื่อประกอบการพูดนำเสนอ

สื่อประกอบการพูดนำเสนอ หรือ โสตทัศนูปกรณ์ หรือ Audio Visual Aids เป็นวัสดุเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ผู้พูดนำมาใช้ประกอบการในการพูด เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น (Essberger, 1997) โสตทัศนูปกรณ์ที่นิยมนำมาใช้ประกอบการพูดนำเสนอมีด้วยกันหลายประเภท ดังต่อไปนี้

1. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากมีความสะดวกในการใช้และเคลื่อนย้าย
2. ภาพสไลด์ ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ต่างๆ
3. วีดิทัศน์ มีการใช้กันอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการพูดบรรยาย หรือการพูดให้ความรู้
4. แผนภูมิ ใช้สำหรับบรรยายให้ผู้ฟังเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบ การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง
5. แผนสถิติ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลจำนวนมากๆ โดยจัดทำขึ้นเป็นข้อมูลสถิติตัวเลขที่เข้าใจง่าย
6. แผนภาพ ใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ไปสู่ส่วนรวมทั้งหมด ลักษณะของแผนภาพมีตั้งแต่การเขียนอย่างง่าย จนถึงแผนภาพที่มีความสลับซับซ้อน

7. ภาพถ่าย สามารถใช้ได้ทั้งภาพสีและขาวดำ แต่ต้องมีขนาดใหญ่มากพอที่จะทำให้ผู้ฟังเห็นชัดเจน

8. แผ่นโปสเตอร์ เป็นทัศนวัสดุที่มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจ เหมาะสำหรับนำไปอธิบายประกอบการพูด

9. เครื่องเทปบันทึกเสียง การบันทึกเสียงต่างๆ มาประกอบการนำเสนอ สามารถเพิ่มความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

10. คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะช่วยในการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำหน้าที่ได้หลายอย่างโดยการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจ

ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการนำเสนอ ผู้พูดควรรู้จักใช้โสตทัศนูปกรณ์ให้เหมาะสม และถูกวิธี ดังที่ สมจิต ชิวปรีชา (2540) และ รุทธ ประวัง (2549) ได้เสนอแนะข้อควรคำนึงในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ไว้ดังนี้

1. ขนาดของโสตทัศนูปกรณ์ ต้องมีขนาดใหญ่พอที่ผู้ฟังเห็นได้อย่างทั่วถึง
2. เลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะพูด โดยต้องคำนึงเสมอว่าจุดประสงค์ของการนำโสตทัศนูปกรณ์มาใช้นั้นก็เพื่อช่วยส่งเสริมความเข้าใจให้แก่ผู้ฟัง ดังนั้นหากเป็นสื่อที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง อาจกลายเป็นอุปสรรคของการนำเสนอได้
3. โสตทัศนูปกรณ์ที่จะนำมาประกอบการนำเสนอควรมีความประณีต สีสันสวยงาม และดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้
4. เลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่เข้าใจง่าย เพราะเรื่องที่น่าสนใจอาจเป็นเรื่องยากและมีข้อมูลซับซ้อน การเลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่เข้าใจง่ายจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่น่าสนใจได้มากขึ้น
5. แสดงโสตทัศนูปกรณ์ในท่าที่หันหน้าไปสู่ผู้ฟัง
6. ควรจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ให้พร้อมก่อนพูด ควรจัดเตรียมไว้เป็นลำดับ และอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ทันที
7. ควรซักซ้อม ทดลองใช้โสตทัศนูปกรณ์ให้เกิดความคล่องแคล่วก่อนการนำเสนอจริง
8. ควรพิจารณาข้อดี ข้อจำกัดของโสตทัศนูปกรณ์แต่ละชนิด โดยยึดหลัก สะดวก ใช้งานง่าย ลงทุนน้อย ประหยัด คุ่มค่ากับการใช้งาน
9. ความเหมาะสมในเรื่องสถานที่ที่ใช้ในการนำเสนอ เช่น ในห้องประชุม กลางแจ้ง เป็นต้น
10. ความถนัดของผู้พูด เพื่อความมั่นใจในระหว่างการนำเสนอของผู้พูด

2.2.5 การวัดและประเมินผลความสามารถในการพูดนำเสนอ

การประเมินผลการพูด หรือ บางครั้งอาจเรียกว่า การวิจารณ์การพูด คือ การพิจารณาตัดสินเพื่อให้ทราบว่าผู้พูดพูดได้ดีมากน้อยเพียงใด และมีสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่องสมควรแก้ไขปรับปรุง และในการดำเนินการประเมินผลการพูดนั้น (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2553) อัจฉรา วงศ์โสธร (2544) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า ในการประเมินผลการพูดจำเป็นต้องให้ผู้พูดรู้วัตถุประสงค์ของการพูด และบทบาทของตนในฐานะผู้พูดว่า ตนเองเป็นใคร เป็นการพูดแสดงตนเอง หรือใช้บทบาทสมมุติ ผู้ฟังเป็นใคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่พูดมากน้อยเพียงใด หรือมีจุดประสงค์ใดในการฟังครั้งนั้น นอกจากนี้ ผู้พูดควรทราบเกี่ยวกับสไตล์ทัศนูปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ว่าควรใช้สื่อประเภทใด หรือควรมีสื่อประกอบหรือไม่ และเนื่องจากการพูดเป็นการสื่อสารที่อาศัยท่วงท่า วาจา ความชัดเจนชัดคำ น้ำเสียง ประกอบกับการใช้ภาษา ดังนั้นในการประเมินความสามารถในการพูดจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การออกเสียง ชัดเจนหรือไม่ เพียงใด การลงเสียงหนักเบา การใช้เสียงขึ้นลง การเว้นจังหวะในการพูด
 2. ท่วงท่า สีหน้า การสบตาผู้ฟัง สอดคล้องและเหมาะสมกับการแสดงออกทางการพูดหรือไม่ และผู้พูดสามารถใช้อย่างได้ผลหรือไม่
 3. ศัพท์สำนวนที่ใช้ เหมาะสมและได้ความหมายหรือไม่
 4. โครงสร้างประโยคที่ใช้ ถูกต้องหรือไม่
 5. รายละเอียดสนับสนุนหรือโต้แย้งพร้อมทั้งการให้เหตุผล
 6. การสรุปประเด็นหรือการขมวดท้ายการพูด
 7. การรักษาสัมพันธภาพกับผู้ฟังด้วย โดยการใช้ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่เหมาะสม
- เช่น กลวิธีการสอดแทรกคำพูดของผู้อื่น การนำเข้าสู่การพูดของตนเองอย่างราบรื่น กลวิธีการขึ้นต้นและลงท้ายการพูดที่เหมาะสม

นอกจากสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการประเมินผลการพูดดังกล่าวข้างต้นแล้ว รูปแบบการให้คะแนนก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น Wiggins (1989, อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2544) จึงได้เสนอรูปแบบการให้คะแนนการพูดนำเสนอ โดยแบ่งเป็นหัวข้อหลักๆ คือ เนื้อหาของการพูดนำเสนอ รูปแบบการพูดนำเสนอ ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูดนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการพูดนำเสนอ เพื่อใช้ในการประเมินแบบภาพรวม คือ ให้คะแนนตามลักษณะคุณภาพของงานที่บรรยายไว้ในแต่ละระดับคะแนน สอดคล้องกับงานพรุ่ง รุ่งโรจน์ดี (2543) ที่ได้นำเสนอแบบวัดความสามารถทางการพูดเพื่อนำเสนองานโดยมีการแบ่งคะแนนเป็น 3 ส่วน คือ

1. ลักษณะทั่วไป ประกอบด้วย ศักยภาพผู้ฟัง วัตถุประสงค์ชัดเจน โครงสร้างชัดเจน แต่ละส่วนมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน เนื้อหาตรงกับชื่อเรื่องและน่าสนใจ การแต่งกายเหมาะสมกาลเทศะ และเวลาในการนำเสนอ
2. วิธีนำเสนอ ประกอบด้วย พุจฉะเจนและไฉนั้ทัวถึ้ง ความเร็วในการพูด ใช้ภาษาในระดับที่เหมาะสมกับผู้ฟัง สนใจผู้ฟัง และใช้ภาษากายช่วยเน้นความหมายหรือการพูด
3. การใช้วัสดุโศดทักศัณ้ ประกอบด้วย ใช้เครื่องมือได้คล่องแคล่ว เสริมการพูดให้ดีขึ้นหรือไม่ และความชัดเจน

สุทธิดา อัสวพิศาลบุลย์ (2548) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้จัดทำแบบประเมินการนำเสนอภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนชาวไทย ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนครอบคลุมด้านเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ บุคลิกภาพ การใช้สื่อประกอบการบรรยาย และเอกสารประกอบการบรรยาย ทั้งนี้ในการประเมินแต่ละครั้งได้กำหนดให้ผู้นำเสนอและผู้สอนเป็นผู้ทำการประเมิน โดยมีการกำหนดระดับคุณภาพของการนำเสนอตามค่าระดับคะแนนที่กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น 9-10 คะแนน เท่ากับระดับดีเยี่ยม 7-8 คะแนน เท่ากับระดับดีมาก 5-6 คะแนน เท่ากับระดับดี เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ การนำแบบวัดความสามารถทางการพูดเพื่อนำเสนอของงามพริ้ง รุ่งโรจน์ดี (2543) และสุทธิดา อัสวพิศาลบุลย์ (2548) มาประยุกต์ใช้น่าจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากเป็นแบบวัดที่ครอบคลุมการประเมินทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ความถูกต้อง และความสามารถในการใช้โศดทักศัณ้ปกรณั้ อีถึ้ทั้งยังเป็้นแบบวัดที่ใช้สำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอีกด้วย

2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง ถูกเรียกขานในภาษาอังกฤษด้วยคำที่แตกต่างหลากหลายกันไป ไม่ว่าจะเป็น Autonomous Learning, Independent Study, Learner Autonomy, Learning Autonomy, Self-Education, Self-Directed Learning, Self-Planned Learning หรือ Self-Teaching ทำให้มีการให้คำนิยามจากนักการศึกษาต่างประเทศไว้มากมาย เช่น

Knowles (1975) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถคิดริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากความต้องการของตนเอง ต่อมาก็มีการกำหนดเป้าหมาย และสื่อการเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์ติดต่อกับผู้อื่น เพื่อความรู้บางอย่าง มีการแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้กลวิธีในการเรียนรู้ มีการปรับปรุงแผนการเรียนรู้ และมีการประเมินผลการเรียนของตนเอง ทั้งนี้จะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ เช่นเดียวกับ

Holec (1981) ที่ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นความสามารถของผู้เรียนในการควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง โดยกำหนดจุดประสงค์ วางแผน ฝึกฝน และประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองได้ และ Cotterall (1995) ที่นิยามว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงความสามารถในการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ Sheerin (1989) ได้กล่าวถึงเป้าหมายเบื้องต้นของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า คือความสามารถของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ปราศจากการควบคุมจากครูผู้สอน และสุดท้ายก็สามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ Littlewood (1999) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมว่า หมายถึง ความมีอิสระและความรับผิดชอบในการเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการชี้แนะกลวิธีการเรียนรู้จากครูผู้สอน และทำการฝึกฝนทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกพร้อม และมั่นใจในตนเอง การที่ผู้สอนจะชี้แนะกลวิธีการเรียนหรือการฝึกทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมเงื่อนไขต่างๆ รวมไปถึงสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนด้วย และสิ่งจำเป็นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและมั่นใจ คือ การได้รับการกระตุ้น ส่งเสริม และให้กำลังใจจากครูผู้สอนนั่นเอง

สำหรับในประเทศไทย สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) และ นรินทร์ บุญชู (2543) ที่ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ใกล้เคียงกันว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เรียนจะดูความต้องการของตนเองในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ต่างๆ กำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ เลือกกลวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ (2541) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการศึกษาของบุคคล ซึ่งเริ่มจากความตั้งใจในการศึกษา มีการตั้งจุดหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการเรียน และมีการวัดผลในตอนท้าย

จากแนวคิดในการให้คำนิยามคำว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักการศึกษาชาวต่างประเทศและชาวไทยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความอิสระในการคิด ตัดสินใจ และทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยมีการแสวงหาความรู้ด้วยกลวิธีการเรียนรู้ต่างๆ ที่เหมาะสม อีกทั้งต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วางแผน และประเมินผล การเรียนรู้ของตนเองด้วย

2.3.2 กลวิธีการเรียนรู้

ดังจะเห็นได้จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองดังกล่าวข้างต้นว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองต้องอาศัยกลวิธีการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ดังคำกล่าวของ Oxford (1990) ว่า กลวิธีการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกลวิธีเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนที่กำหนดขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น น่าสนใจมากขึ้น และมีความสำคัญต่อการเรียนภาษา เพราะเป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง และสามารถถ่ายโอนไปสู่สถานการณ์ใหม่ได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ทั้งนี้กลวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียน และเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ควรมีลักษณะดังนี้ ช่วยให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหลักของการเรียนภาษาคือ ความสามารถในการสื่อสาร ช่วยให้ผู้เรียนควบคุมตนเองได้มากขึ้น

กลวิธีในการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ประเภทแรก กลวิธีทางตรง ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก 3 ประเภทคือ กลวิธีการจำ กลวิธีความเข้าใจ และกลวิธีการเสริมความรู้ ทั้งนี้แต่ละกลวิธีสามารถแยกออกไปได้อีก คือ การสร้างคำที่เกี่ยวข้อง การประยุกต์ใช้ภาพ และเสียง การทบทวน และการใช้ทำทาง ถือเป็นกลวิธีการจำ ขณะเดียวกันกลวิธีการฝึกหัด กลวิธีการรับและส่งสาร การวิเคราะห์หาเหตุผล และการสร้างรูปแบบสำหรับการรับและการสื่อสารทางภาษา เป็นกลวิธีความเข้าใจ ส่วนกลวิธีการเดาอย่างชาญฉลาดในขณะที่อ่านและฟัง หรือ การเอาชนะข้อจำกัดในการพูดหรือเขียน จัดเป็นกลวิธีการเสริมความรู้ ต่อมา กลวิธีประเภทที่สอง คือ กลวิธีทางอ้อม สามารถแบ่งย่อยได้ 3 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ 1. กลวิธีจิตพิสัย เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ลดความตื่นกลัว วิตกกังวล แบ่งย่อยได้เป็น การลดความวิตกกังวล การช่วยเหลือสนับสนุนตนเอง และการควบคุมอารมณ์ 2. กลวิธีทางสังคม เป็นกลวิธีที่ใช้ในการฝึกทักษะทั้งสี่ในการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร เป็นกลวิธีที่ช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ซึ่งสามารถแยกได้เป็น การถาม การช่วยงานผู้อื่น การให้ความสำคัญต่อผู้อื่น 3. กลวิธีแบบอภิปัญญา เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงกระบวนการทางปัญญา และสามารถที่จะบอกวิธีการเรียนรู้ ตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้ควบคู่ไปกับกลวิธีความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมี 3 ขั้นตอนคือ การกำหนดความสนใจ การวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลวิธีเหล่านี้ถือเป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ผลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลวิธีทางอ้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และแสวงหาความรู้แบบอภิปัญญา ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้ทั้งในและนอกห้องเรียน

2.3.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ผลทางบวกแก่ผู้เรียนกล่าวคือ ผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่า และดีกว่าผู้ที่รอรับการสอนหรือบอกจากผู้อื่น รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้มากกว่าและยาวนานกว่า เพราะผู้เรียนจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย มีแรงจูงใจสูง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักตัดสินใจ มีความรับผิดชอบในตัวเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมโลกได้ (Dragenwal & Merriem อ้างในเกียรติวรรณ อดาตยกุล, 2530 หน้า 44: Brockett & Hiemstra อ้างในชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ, 2541 หน้า 12-13 และ Knowles อ้างในชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ, 2541 หน้า 11-12)

ในส่วนของนักการศึกษาชาวไทย เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541, หน้า 63-75) ก็มองความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองไปในแนวทางที่ใกล้เคียงกันแต่นำหนักที่ผลของการเรียนรู้ต่อการดำรงชีวิตมากกว่า กล่าวคือ ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้จะต้องมีคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือ ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพราะทุกสิ่งที่มีมนุษย์ปรารถนาล้วนมีรากฐานมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้นการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ย่อมมีโอกาสได้รับผลดีมากมาย อาทิ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “การพัฒนา” เปรียบได้กับผู้ที่ไม่หยุดเดินย่อมใกล้จุดหมายเข้าไปเรื่อยๆ ผู้ที่ไม่หยุดเรียนรู้ก็ย่อมพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพราะเมื่อไม่หยุดเรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความเข้าใจยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาศีวิตที่ดีขึ้น ประสบความสำเร็จมากขึ้น มีหน้าที่การงานสูงขึ้น มีความสุขมากขึ้น ฯลฯ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “ความปลอดภัย” เนื่องจากมีหลายครั้งที่เหตุการณ์ร้ายแรงไม่เกิดจากความประมาท แต่เกิดจากความไม่รู้ ดังนั้นถ้าทุกคนเรียนรู้สิ่งต่างๆ อยู่เสมอ ก็จะสามารถป้องกันตนเองจากอันตรายได้

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “ความสุข” ยกตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ที่จะพบว่าตนเองรักในการประกอบอาชีพใด ตนเองทำสิ่งใดได้ดี แล้วประกอบอาชีพตามความถนัดนั้น จะทำให้มีความสุขในการทำงาน หรือการรู้จักบริโภคอาหารที่มีคุณค่า รู้จักออกกำลังกายอย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักพักผ่อนอย่างเพียงพอ จะทำให้มีสุขภาพดีอันเป็นรากฐานของความสุขในชีวิตเช่นเดียวกัน

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “ความเข้าใจ” กล่าวคือ การเรียนรู้ทำให้บุคคลหนึ่งมีข้อมูลรายละเอียด เหตุผลต่างๆ มากพอที่จะนำมาคิดวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจได้ ทั้งนี้การเรียนรู้ที่แท้จริงย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานให้บุคคลก้าวไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป รวมทั้งสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลดี หรือนำไปใช้เพื่อต่อยอดความรู้สู่องค์ความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ ได้เช่นกัน

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “สติปัญญา” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ใช้
 วิจารณ์ญาณ และประยุกต์ความรู้ ข้อมูลต่างๆ มาใช้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “การยอมรับและให้เกียรติ” กล่าวคือ บุคคลจะได้รับการยอมรับ
 และได้รับเกียรติเมื่อเขามีความรู้ความเข้าใจที่ดี จนสามารถสะท้อนออกมาเป็นการกระทำหรือ
 ผลงานที่ดีและน่ายกย่องนับถือ การที่บุคคลจะมีการกระทำ คำพูด ผลงาน หรือลักษณะชีวิตที่น่ายก
 ย่องให้เกียรติ ต้องมาจากรากฐานความคิด ความเข้าใจ และทำที่ภายในใจที่มีเกียรติ ตลอดจนการ
 พากเพียรฝึกฝน เรียนรู้ทักษะ ความสามารถต่างๆ อย่างซ้ำซอ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “ความสำเร็จ” กล่าวคือ ในยุคที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำได้
 ง่ายดาย หากเราสามารถนำข้อมูล ความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาตนเองได้ก็จะทำให้เราประสบความสำเร็จ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “กำลังและอำนาจ” เนื่องจากในยุคสารสนเทศนี้ ผู้ที่กุมข้อมูล
 ข่าวสาร หรือความรู้ที่สำคัญย่อมเป็นผู้กุมอำนาจในการต่อรองหรือทำสิ่งต่างๆ ได้ ตัวอย่างเช่น
 ผู้บริหารระดับสูงที่มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญา และประสบการณ์เป็นที่ต้องการอย่างมากของ
 องค์กรธุรกิจต่างๆ

การเรียนรู้ก่อให้เกิด “ความยินดี” ซึ่งเกิดจากการได้รับสิ่งต่างๆ ดังกล่าวมาข้างต้น
 เพราะ การพัฒนาตนเอง ความปลอดภัย ความสุข ความเข้าใจ ความสำเร็จ ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่ทุกคน
 ต้องการ

2.3.4 ลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในทัศนะของนักวิจัยนักการศึกษาอาทิ Candy (1991) Mc Garry (1995) และ Wenden
 (1998) ลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยในแง่ที่
 เหมือนกันคือ

1. มีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยหรือประเมินความต้องการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งอาจจะ
 โดยความช่วยเหลือของผู้อื่นหรือไม่ก็ได้
2. เลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการเรียนรู้
3. รู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ประเมินการเรียนรู้ของตนเองโดยการค้นหาคำตอบและการให้
 เหตุผล
4. ปฏิเสธที่จะเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ ถ้าเห็นเป็นสิ่งที่ยอมรับ
 ไม่ได้
5. มองเป้าหมาย นโยบาย และแผนอย่างอิสระ โดยปราศจากแรงกดดันจากผู้อื่น
6. สร้างกรอบแนวคิดได้อย่างชัดเจน และพร้อมที่จะเปลี่ยนแนวความคิดเมื่อมีเหตุผล

7. สามารถแสวงหาความรู้ได้เองด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่เพิ่มการเสริมแรงหรือรางวัลจากผู้อื่น

8. เต็มใจและสามารถยอมรับแนวคิดอื่นที่ถูกต้อง และเผชิญกับการต่อต้าน อุปสรรค รวมทั้งการวิจารณ์เป้าหมายของตนเองโดยปราศจากโทสะ

9. สามารถประเมินข้อบกพร่องและข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้

ในส่วนที่แตกต่างกันของลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีดังต่อไปนี้

1. เป็นนักเดาที่ชาญฉลาด
2. รู้จักถามถึงเหตุผลของการมีกฎระเบียบ กระบวนการ หลักฐานและสมมุติฐานที่ยอมรับได้โดยปริยาย
3. ตระหนักในทางเลือก ทั้งโดยยุทธศาสตร์การศึกษาและการแปลความหมาย และทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของตนเองอย่างมีเหตุผล
4. ทบทวนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในฐานะเป็นพัฒนาการทางความรู้และสังคม และสามารถปรับยุทธศาสตร์ของตนเองเพื่อเสริมศักยภาพในการเรียนรู้
5. พัฒนาความเข้าใจในความเป็นไปต่างๆ จนสามารถอธิบายกับผู้อื่นได้
6. ระบุค่านิยมส่วนตัวและความสนใจของตนเองได้
7. มีการพัฒนาวิธีการลอกเลียนแบบจากสถานการณ์ใหม่ๆ
8. มีความอดทนและกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้

จากลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรมีความรู้ในสามด้าน คือ รู้ตัวเอง คือ 1. รู้ระดับความสามารถ ศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการของตนในการเรียนรู้ 2. รู้กลวิธี คือ รู้จักเครื่องมือที่จะใช้ในการเรียนรู้ และ 3. รู้แหล่งความรู้ เพื่อให้การหาข้อมูลทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2.3.5 ลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเห็นได้ว่ามีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง ดังนั้นในการระบุลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองก็ต้องพิจารณาตามลักษณะเฉพาะที่ต่างกันด้วยดังนี้

1. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการเพิ่มการควบคุมในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ Murphy (1990) Dickinson (1994) และ Wilcox (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถทำได้ซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งความสำคัญอยู่ที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสื่อการเรียนรู้

2. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการลดการพึ่งพาอาศัยครูผู้สอน หมายถึง การที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ดูแลตัวเองแทนการดูแลจากครูผู้สอนแบบเดิม ครูผู้สอนต้องลดบทบาทในการควบคุมการเรียนรู้ลงเป็นเพียงผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการเตรียมเนื้อหาแทน (Little, 1991 และ Pemberton et al., 1996)

3. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียน โดย Hamilton & Ghatala (1994) กล่าวว่า การเรียนรู้จะบรรลุเป้าหมายตามต้องการได้เมื่อเครื่องมือ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ และสนับสนุนการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็น การเรียนรู้โดยปราศจากการควบคุมจากครูผู้สอน ดังนั้น ผู้เรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

4. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนที่ตนเองชอบ ซึ่ง Wenden, Gremmo & Riley (1991) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นพบวิธีการเรียนที่ตนเองชอบมากกว่าการเรียนรู้จากครูผู้สอน ในการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ครูผู้สอนสามารถแสดงให้ผู้เรียนเห็นการ จำแนกทักษะ ยุทธวิธีที่ตนเองชอบได้ Sharkey (1995)

5. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการเพิ่มเวลาในการเรียนรู้ เป็นการเรียนที่ยืดหยุ่นได้ โดย Barnette & Jordan (1991) และ Cotterall (1995) ได้กล่าวถึง ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า การที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนภาษาได้ตามที่ตน ต้องการมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนกับครูผู้สอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วย ตนเอง และท้าทายความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนอย่างเป็นอิสระ ได้รับประโยชน์จากการ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจ หาแหล่งการเรียนรู้และตระหนักถึงกลวิธี ในการเรียนรู้ของตนเอง

6. กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะในการสอนแบบ ประชาธิปไตย ซึ่ง Thorndike (1992 อ้างใน เพ็ญศรี รังสิยากุล, 2531) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย การเรียนรู้จะเริ่มขึ้นเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมที่เลือกเอง ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองจากคำตอบที่ให้ไว้ จากแบบทดสอบ หรือการป้อนกลับของครู และจากการประเมินผลตนเอง โดยมีครูผู้สอนคอยให้ คำแนะนำ

ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้การสอนแบบเน้นเนื้อหาร่วมกับอิเลิร์นนิ่งเหมาะสมในการ นำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากการสอนแบบเน้นเนื้อหาทำให้ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกับความสนใจ นอกจากนี้การใช้อิเลิร์นนิ่งเข้ามาเสริมทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ในรูปแบบที่ตนเองชื่นชอบได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความต้องการ

2.3.6 การประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักวิจัยชาวไทย อาทิ ศรีนวล บุญธรรม (2545) ศักดิ์เกรียงไกร ปัญญาวัตร (2548) และภูติพ จุลโพธิ์ (2551) พบว่า ผู้วิจัยทุกท่านมีความเห็นในเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทุกท่านมองว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคคลนั้นส่วนใหญ่จะแสดงออกมาทางด้านพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นในการประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคคลจึงควรประเมินด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่น ความสามารถในการบอกวิธีการในการจัดงาน การอธิบาย การแสดงผลงาน การรู้จักแก้ปัญหา มีการตรวจสอบงาน ประเมินงาน และปรับปรุงงาน เป็นต้น และวิธีการในการประเมินก็ควรใช้แบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ประเมินระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของตน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศผู้วิจัยพบว่า การสอนแบบเน้นเนื้อหาทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านภาษาทั้งดีขึ้นและพอใช้ โดยในส่วนของงานวิจัยต่างประเทศผู้วิจัยได้ศึกษาบทความย่อปริยฐานิพนธ์ต่างประเทศเรื่อง การวัดประสิทธิภาพการผสมผสานการสอนแบบความรู้ความเข้าใจเข้ากับการสอนแบบเน้นเนื้อหา และความถูกต้องและลื่นไหลในการเขียนของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดย Irene Frances Badaracco (2009) ได้ข้อสรุปว่าหลังใช้การสอนที่ผสมผสานการสอนแบบความรู้ความเข้าใจกับการสอนแบบเน้นเนื้อหา ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองทั้งระดับกลางและสูงกว่าระดับกลางมีความถูกต้องและลื่นไหลในการเขียนเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบเน้นเนื้อหาในหลากหลายแง่มุม อาทิ สุวรรณิ สันททรัพย์ (2545) ที่สนใจเรื่องการทำสื่อสำหรับสอนอ่านก็ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อเสริมการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธีการเน้นเนื้อหา (CBI) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโพธารณานันท์ จังหวัดราชบุรีและได้ข้อสรุปว่า การใช้สื่อเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยผลิตขึ้นทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านดีขึ้น สำหรับ ปวราย์ เรืองมณี (2549) สนใจการพัฒนาบทเรียนแบบเน้นเนื้อหา จึงทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นเนื้อหาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดและความรู้ในเนื้อหาท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ และพบว่า ความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและความรู้ในเนื้อหาท้องถิ่นของนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนภาษาอังกฤษดังกล่าว เช่นเดียวกับ พระฉัตรเทพ พุทธชูชาติ (2549) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การ

พัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นเนื้อหาพระพุทธศาสนาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนพุทธโกศลวิทยา จังหวัดแพร่ ก็ได้ข้อสรุปว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นจากระดับควรปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง หลังเรียนด้วยบทเรียนข้างต้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิจัยอีกหลายท่านที่สนใจนำเอารูปแบบการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหา (Sheltered Instruction) ซึ่งเป็นการสอนแบบเน้นเนื้อหารูปแบบหนึ่งไปใช้ในการศึกษาความสามารถด้านเนื้อหาและทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน ตัวอย่างเช่น วรรณอุบล อภิษฐ์ (2544) ซึ่งศึกษาเรื่อง การบูรณาการภาษาอังกฤษและเนื้อหาวิชาในการสอนวิชาการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลาง และมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษดีขึ้นหลังได้รับการสอนแบบบูรณาการ ภาษาอังกฤษและเนื้อหาวิชา

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบเน้นเนื้อหาส่วนใหญ่จะพบว่าผู้เรียนมีความรู้ด้านเนื้อหาและทักษะภาษาอังกฤษดีขึ้น แต่เมื่อศึกษางานของเจษฎาภรณ์ แสนชัย (2549) เรื่อง การเรียนแบบบูรณาการภาษาอังกฤษกับเนื้อหาหลักการจัดการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลับพบว่า แม้นักเรียนที่ได้รับการสอนในรูปแบบของการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ เนื้อหาจะมีความสามารถด้านเนื้อหาวิชาหลักการจัดการอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้และมีความสามารถในการฟังอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ความสามารถด้านการอ่านยังอยู่แค่ระดับพอใช้เท่านั้น

ดังนั้น การศึกษาผลของการสอนแบบเน้นเนื้อหาที่มีต่อทักษะภาษาอังกฤษด้านต่างๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาจุดเด่นและข้อด้อยที่จะส่งเสริมให้การสอนแบบเน้นเนื้อหามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น